

Cambium College

Stichting Cambium College voor Openbaar Voortgezet Onderwijs

Dyslexieprotocol

Incl. addendum

Datum behandeling Directie	12 juni 2017
Goedkeuring addendum	7 december 2020
Instemming MR	29 juni 2017
Instemming MR	17 december 2020
Ingangsdatum addendum	Schooljaar 2020-2021

Inhoud

Wat is dyslexie?.....	3
Wat is een taalontwikkelingsstoornis?	4
Diagnosetraject op het Cambium College	4
De dyslexieverklaring.....	5
Overzicht dispenserende en compenserende maatregelen.....	6

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/ of vlot toepassen van het lezen en/ of spellen op woordniveau. (Bron: Stichting Dyslexie Nederland)

Dit betekent dat het gaat om een ernstige lees- en/ of spellingachterstand die hardnekkig is, ondanks voldoende gelegenheid tot leren.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- lezen en/ of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken.

Criterium van achterstand (vo)

De beheersing van het lees- en/ of spellingniveau (accuratesse en/ of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.

Criterium van didactische resistentie (vo)

Ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau bestaan. Een kind blijft, ook nadat hij met veel hulp een redelijk niveau heeft bereikt, dyslectisch. Eens dyslectisch, altijd dyslectisch. Een groot probleem voor dyslectische leerlingen is dat zij hun kennis en vaardigheden niet ten volle tot uiting kunnen laten komen door hun beperkte lees- en spellingvaardigheden.

Het Cambium College wil de dyslectische leerling een optimale kans bieden zich te ontwikkelen en heeft daarom contactpersonen dyslexie. Vooronderzoek wordt verricht door een leerling begeleider die hiervoor gekwalificeerd is. Onze school werkt op het gebied van vooronderzoeken samen met BNT consult, psychologenpraktijk in Zaltbommel.

Binnen de wettelijke mogelijkheden (W.V.O) biedt het Cambium College alle faciliteiten en vrijstellingen aan.

Wat is een taalontwikkelingsstoornis?

Vijf procent van de bevolking heeft een taalontwikkelingsstoornis (TOS); in de hersenen van deze mensen wordt taal minder goed verwerkt. Mensen met TOS hebben bijvoorbeeld moeite met praten of het begrijpen van taal. Het gaat hier niet om het leren van een tweede taal, maar om het verwerven van de moedertaal.

TOS wordt nog te vaak verward met bijvoorbeeld dyslexie, stotteren, een algemene taalachterstand of autisme.

(bron: www.kentalis.nl)

Binnen het Cambium College hebben leerlingen met TOS recht op dezelfde faciliteiten als die gelden voor leerlingen met dyslexie.

Diagnosetraject op het Cambium College

Signalering

Huidige en toekomstige leerlingen van het Cambium College die reeds in het bezit zijn van een geldige verklaring (d.w.z. door een GZ-psycholoog uitgevoerd onderzoek met een handelingsgerichte diagnose) worden niet opnieuw getest. Zij komen op grond van hun eerdere dyslexieverklaring in aanmerking voor de dispenserende en compenserende maatregelen zoals in dit protocol omschreven.

In de eerste periode van het schooljaar wordt bij alle brugklasleerlingen (locatie Buys Ballot) een signaleringsdictee afgenomen. Aan de hand van de resultaten van deze test en op basis van de informatie verkregen vanuit het docententeam en de basisschool bepaalt de contactpersoon dyslexie in overleg met de mentor of vervolgonderzoek wenselijk is.

Specifiek didactisch onderzoek (vooronderzoek)

Het screeningsonderzoek wordt uitgevoerd door één van de contactpersonen dyslexie. Naast spelling wordt nu ook het begrijpend lezen en het technisch lezen onderzocht. Indien de testresultaten aanwijzingen geven voor dyslexie wordt ouders geadviseerd om (op eigen kosten) verder onderzoek te laten doen bij een externe praktijk.

Uitgebreid diagnostisch onderzoek

Het uitgebreide diagnostische onderzoek richt zich op factoren die van invloed zijn op het ontstaan of in stand houden van dyslexie en de daarmee samenhangende leer- of gedragsproblemen. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een externe organisatie (bv. BNT Consult).

** Hardnekkigheidscriterium*

Dit criterium moet aangetoond worden, om een leerling als dyslectisch te classificeren. Voor een hardnekkigheidstraining kan (door een contactpersoon dyslexie) doorverwezen worden naar een extern bureau.

De dyslexieverklaring

Indien er sprake is van dyslexie is de leerling in het bezit van een dyslexieverklaring met daaraan gekoppeld handelingsadviezen. Deze verklaring heeft een onbeperkte geldigheidsduur. De leerlingen krijgen op het Cambium College een groene kaart. Deze kaart leggen de leerlingen bij toetsen op hun tafel, zodat de docent weet, dat hij/zij recht heeft op compenserende/dispenserende maatregelen.

Tussentijds contact

Gedurende het schooljaar kunnen dyslectische leerlingen voor vragen en wijzigingen van de compenserende/dispenserende maatregelen terecht bij de contactpersonen dyslexie. Aanpassingen kunnen ook via de mail aangevraagd worden:

Jaarlijks terugkerende evaluatie

De effectiviteit van de zorg aan dyslectische leerlingen wordt op de volgende niveaus geëvalueerd:

1) Schoolniveau:

- a) cijfers vakken worden systematisch verzameld via het leerlingvolgsysteem
- b) gegevens betreffende de algemene begeleiding en leertaakgerichte prestaties worden verzameld via de mentor.

2) Individueel niveau:

- a) leerlingen kunnen met hun vragen/problemen terecht bij hun mentor. De mentor vormt de spil in de begeleiding en is het eerste aanspreekpunt voor de leerling.
- b) Via de mail kunnen de leerlingen snel in contact komen met de contactpersonen dyslexie voor vragen e.d. (mailadressen staan ook vermeld op de Groene kaart).

NB Op school wordt geen remedial teaching aangeboden; voor individuele hulp wordt verwezen naar externe instanties/remedial teachers.

Overzicht dispenserende en compenserende maatregelen

Dispenserende maatregelen (Vrijstellingen):

Vrijstelling wordt door de ouder(s) schriftelijk aangevraagd bij de conrector/locatiedirecteur, na overleg met de mentor van hun kind, de betreffende vakdocent en de betreffende contactpersoon dyslexie.

Alleen leerlingen die blij hebben gegeven van voldoende inzet gedurende langere tijd komen voor de vrijstellingsregeling in aanmerking. De hardnekkigheid van het probleem, zich uitend bij de moderne vreemde talen (MVT), moet worden aangetoond door de vakdocent.

Hoewel de mogelijkheid van vrijstelling geboden wordt, moedigt het Cambium College dit niet voor alle dyslectische leerlingen aan. Wanneer het redelijkerwijs haalbaar is de taal te blijven volgen, heeft dat de absolute voorkeur. Leerlingen kunnen middels de verschillende aangeboden vaardigheden (luisteren, lezen, spreken, schrijven) hun zwakke punten wellicht compenseren.

Het is erg belangrijk dat de leerlingen die een taal willen laten vallen, zich goed informeren over de eisen van de te kiezen vervolgopleiding. Ouders en leerlingen onderzoeken dit zelf.

Onderbouw VMBO kb

Vrijstelling voor Frans én Duits is wettelijk gezien niet mogelijk. Het vak Frans wordt niet aangeboden op de leerweg kb van het Cambium College, waardoor er geen vrijstelling voor Duits gegeven kan worden. Een uitzondering kan worden gemaakt voor leerlingen die doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg (zie Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22, eerste lid).

Ontheffing is mogelijk voor leerlingen die:

- Spaans, Arabisch of Turks volgen;
- buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen. Deze leerlingen hebben in de tussentijd niet al op een andere vmbo-school in Nederland onderwijs gevolgd en stromen niet in het eerste leerjaar in. Wanneer ze in het eerste jaar instromen, kunnen ze het reguliere programma volgen en is er geen sprake van achterstand.

(bron: www.masterplandyslexie.nl)

Onderbouw VMBO klas 1 en 2 tl

Iedere leerling in klas 1 en 2 van de leerweg tl, die in het bezit is van een dyslexieverklaring, heeft de mogelijkheid om een moderne vreemde taal te laten vallen, met uitzondering van het vak Engels aangezien dit een examenvak betreft. De 3 lessen die hierdoor vrijkomen worden gebruikt voor de overige talen. Mocht de leerling van deze mogelijkheid gebruik willen maken, dan volgt een gesprek met de leerling en de desbetreffende vakdocent. De docent bepaalt naar aanleiding van de getoonde inzet in de lessen, of de leerling het vak mag laten vallen.

De docent zorgt na dit gesprek voor een terugkoppeling naar de ouder(s) en de mentor. Van belang is wel te vermelden, dat de doorstroommogelijkheid naar het havo door deze keuze bemoeilijkt kan worden.

Onze doelstelling is dat iedere leerling minimaal één jaar elke moderne vreemde taal volgt. Mocht dit voor een leerling niet mogelijk zijn, dan zijn er twee mogelijkheden m.b.t. vrijstelling:

- Een leerling kan aan het einde van de brugklas ervoor kiezen het vak Frans te laten vallen. Het gevolg hiervan is dat hij/zij dan één jaar Duits moet volgen.
- De leerling laat halverwege jaar 2 Duits vallen. Deze vrijstelling kan voorkomen wanneer de leerling ondanks voldoende inzet, onvoldoende resultaten behaalt. Daarnaast kan het zijn dat het de leerling teveel tijd moet besteden aan het vak Duits, waardoor de resultaten van andere vakken er onder leiden. Ook dan is eventueel in overleg met de mentor een vrijstelling mogelijk.

Een verzoek tot vrijstelling moet altijd schriftelijk ingediend worden bij de conrector van de betreffende afdeling. De invulling van de vrijgestelde uren wordt door de mentor besproken met de leerling. In de praktijk wordt de vrijgekomen tijd gevuld met het maak- en leerwerk van Engels en eventueel de andere MVT. De leerling wordt geacht, in overleg met de desbetreffende vakdocent, hieraan te werken in de klas of in de studiehallen.

Onderbouw havo/ vwo klas 1,2 en 3

In deze klassen zijn conform wettelijke regelgeving geen vrijstellingen mogelijk.

Uitzonderingen gelden in onderstaande situaties:

- Leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen. Deze leerlingen hebben in de tussentijd niet al op een andere havo- of vwo-school in Nederland onderwijs gevolgd en stromen niet in het eerste leerjaar in. Wanneer ze in het eerste jaar instromen, kunnen ze het reguliere programma volgen en is er geen sprake van achterstand.

(bron: www.masterplandyslexie.nl)

Bovenbouw Tweede Fase

In deze klassen zijn conform wettelijke regelgeving geen vrijstellingen mogelijk.

In de bovenbouw vwo zijn 2 moderne vreemde talen verplicht, waaronder het vak Engels. Bij hoge uitzondering (bv. wanneer de tweede vreemde taal een belemmering vormt voor het behalen van het diploma) mag Frans of Duits vervangen worden door een ander vak. Dit gebeurt altijd in overleg met de decaan, leerling coördinator en betreffende contactpersoon dyslexie.

In de bovenbouw havo is alleen Engels verplicht en afhankelijk van de profielkeuze Frans en/of Duits. (In het profiel Cultuur & Maatschappij is een tweede moderne vreemde taal verplicht).

Compenserende maatregelen (Faciliteiten):

Voor het uitvoeren van de faciliteiten ligt de verantwoordelijkheid bij de docent en het initiatief bij de leerling en de docent.

Onderstaande faciliteiten gelden voor alle leerwegen. Toekenning van deze faciliteiten is afhankelijk van de handelingsgerichte diagnose, opgesteld door een GZ-psycholoog.

M.b.t. hoe te toetsen:

- verlenging toets tijd
- verkorting toets (tijdens ctw)
- mondeling toetsen i.o. met vakdocent
- niet of gedeeltelijk meerekenen van spellingsfouten (zie bijlage: beoordelingsrichtlijnen Nederlands en de MVT)
- auditieve ondersteuning/ICT- ondersteuning:
  - Gebruik Daisyspeler
  - Laptop met tekst naar spraak programma (bv. Kurzweil, Sprint)
  - Laptop met spellingcontrole; alleen toegestaan bij toetsen die niet expliciet toetsen op spelling en altijd in overleg met de docent.

NB Deze hulpmiddelen kunnen i.o. worden ingezet; op voorwaarde dat de hulpmiddelen in de thuissituatie ook aangeschaft en gebruikt worden.

Faciliteiten bij examens:

- verlenging van de examentijd (voor het Centraal Examen 30 minuten)
- auditieve ondersteuning
- ICT-ondersteuning

Addendum

- Spellingscontrole bij centrale examens

De spellingcontrole mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij de spelling niet wordt beoordeeld. Als de computer als schrijfgerei wordt ingezet bij de centrale examens Nederlands bb papier, kb papier, gl/tl, havo en vwo dient de spellingcontrole bij niet-dyslectische kandidaten uitgeschakeld te zijn. Aan kandidaten met een deskundigenverklaring dyslexie volgens artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO, mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan

Computer als schrijfgerei

- Voor de beoordeling van spelling gelden voor alle kandidaten dezelfde regels; dit geldt voor zowel schoolexamens als het CSE. Dit betekent dat de aangepaste beoordelingsrichtlijnen bij examentoetsen niet gebruikt mogen worden.
- Alle leerlingen met een dyslexieverklaring mogen tijdens de schriftelijke examens een computer gebruiken als schrijfgerei.
- De spellingcontrole dient uitgeschakeld te zijn bij de centrale examens Nederlands vwo, Nederlands havo, Nederlands GL/TL, Nederlands GL/TL, Nederlands KB – papier, Nederlands BB – papier en Engels GL/TL.
- Bij de examens van de overige vakken mag wel gebruik gemaakt worden van de spellingcontrole en de woordvoorspeller.
- Het gebruik van een digitaal woordenboek of atlas is niet toegestaan.

Hulpmiddelen als de Daisy-speler, tekst naar spraakprogramma's en laptopgebruik worden tijdens examens ingezet, op voorwaarde dat:

- deze hulpmiddelen expliciet worden geadviseerd in de handelingsgerichte diagnose (afgegeven door een GZ-psycholoog)
- er kan worden aangetoond dat de leerling gedurende minimaal 1 jaar met het betreffende hulpmiddel heeft gewerkt en met het gebruik hiervan bekend is.

De conrectoren van het Cambium College beslissen in samenspraak met de examensecretaris, op basis van een gemotiveerd advies vanuit het zorgteam, voor iedere dyslectische leerling van welke vrijstellingen en faciliteiten gebruik gemaakt mag worden. Dit alles gebaseerd op het rapport van een deskundige.